

ДІЯЛЬНІСТЬ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖНОГО СУДУ при ТПП УКРАЇНИ у 2017 році

У 2017 році Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України (далі - МКАС при ТПП України) відзначив 25-річчя своєї діяльності. 23 лютого 2017 року Президія Торгово-промислової палати України підтримала ініціативу Президії МКАС при ТПП України про відзначення 25-річчя діяльності МКАС при ТПП України та оголошення у зв'язку з цим **2017 року – роком міжнародного комерційного арбітражу в Україні**, в рамках якого були проведені такі заходи:

– **міжнародна конференція «Міжнародний арбітраж: сталий розвиток»**, яку МКАС при ТПП України провів 17 березня 2017 року спільно з юридичною фірмою «Василь Кісіль і Партнери» у приміщенні Торгово-промислової палати України. У конференції взяли участь провідні фахівці в сфері міжнародного комерційного арбітражу з Австрії, Великобританії, Німеччини, Норвегії, США, Фінляндії, Швеції, Швейцарії та України. Конференція викликала значний інтерес у юридичної спільноти і зібрала понад 220 учасників, серед яких арбітри МКАС і МАК при ТПП України, судді, провідні українські практикуючі юристи, науковці, викладачі та студенти вищих навчальних закладів. Особливої значимості конференції надала участь у її роботі пані Корін МОНТІНЕРІ, провідного спеціаліста відділу міжнародної торгівлі Комісії Організації Об'єднаних Націй з міжнародного торговельного права (UNCITRAL), яка у своїй доповіді «Перспективи ЮНСІТРАЛ в світлі нових змін в міжнародному арбітражі» проінформувала про основні напрямки майбутньої роботи ЮНСІТРАЛ у сфері міжнародного арбітражу та погоджувальної процедури, а також запросила МКАС при ТПП України як спостерігача долучитися до роботи Комісії. Чотири сесії конференції були присвячені найбільш актуальним тенденціям розвитку міжнародного арбітражу: досвіду країн СНД у сфері міжнародного інвестиційного арбітражу, особливо жваву дискусію викликало питання перспектив українських інвесторів у інвестиційних арбітражах проти Російської Федерації у зв'язку із анексією АР Крим; заходам забезпечення в арбітражі, аналізу досвіду функціонування інституту надзвичайного арбітра; правам та обов'язкам арбітражних судів в контексті боротьби із зловживанням сторонами своїми процесуальними правами, сучасним тенденціям щодо розуміння автономії волі сторін у арбітражі та щодо матеріальних і процесуальних аспектів тлумачення контрактів; гендерній, культурній та етнічній різноманітності в міжнародному арбітражі;

– **II щорічні судові дебати з комерційного арбітражу ім. Вілема Віса**, які відбулися у приміщенні МКАС при ТПП України 18 березня 2017 року і в яких взяли участь п'ять студентських команд з вищих навчальних закладів України та Туреччини. У зв'язку із відзначенням 25-річчя МКАС при ТПП України для заохочення студентських команд-учасників було засновано

п'ять грошових премій імені академіка І.Г. Побірченка. Перше місце посіла команда Національного університету «Києво-Могилянська академія»;

– **круглий стіл на тему «Арбітрабельність спорів: куди ми йдемо?»**, який МКАС при ТПП України провів 5 квітня 2017 року з метою фахового обговорення законопроекту № 6232 від 23 березня 2017 року «Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів». Учасники круглого столу – арбітри, представники суддівського корпусу, науковці та провідні практикуючі юристи - в цілому позитивно оцінили законопроект та зміни до процесуальних кодексів, як необхідний елемент судової реформи і підвищення ефективності правосуддя, водночас висловили низку зауважень, щодо формулювань положень, які стосуються певних категорій спорів та їх виведення з переліку арбітрабельних, а також щодо запропонованого авторами законопроекту виключення Додатків № 1 та № 2 до Закону України «Про міжнародний комерційний арбітраж», якими затверджені Положення про Міжнародний комерційний арбітражний суд і Морську арбітражну комісію при Торгово-промисловій палаті України, оскільки таке виключення призведе до скасування правової основи діяльності МКАС і МАК при ТПП України, що поставить під загрозу права та інтереси як вітчизняних, так і іноземних суб'єктів господарювання, спори яких розглядаються цими постійно діючими арбітражними установами, а в подальшому суттєво ускладнить визнання і виконання арбітражних рішень МКАС і МАК при ТПП України як на території держави, так і закордоном. Пропозиції та зауваження до законопроекту № 6232 від 23 березня 2017 року, висловлені учасниками круглого столу, були узагальнені та направлені Голові Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя Руслану Князевичу;

– **у рамках урочистих заходів, присвячених 25-річчю МКАС при ТПП України**, 14 вересня 2017 року відбулись **IV Міжнародні арбітражні читання пам'яті академіка І.Г. Побірченка** на тему: «Міжнародний арбітраж: виклики сучасності». Першу сесію читань присвятили обговоренню сучасних вимог до арбітражу, а другу – відкритій дискусії стосовно заміни сторони у зобов'язанні та дійсності арбітражної угоди щодо осіб, які її не підписували. Також Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. презентував нові Регламенти МКАС та МАК при ТПП України.

В рамках Читань були підписані угоди про співробітництво між МКАС при ТПП України та Китайською міжнародною економічною і торгівельною арбітражною комісією (СІЕТАС) та між МКАС при ТПП України та Арбітражним судом при Болгарській ТПП.

25-річчя МКАС при ТПП України стало найвідвідуванішим заходом МКАС за останні роки, зібравши понад 300 учасників з 16 країн світу, та чудовою нагодою для представників всіх гілок влади, українських та міжнародних експертів, арбітрів МКАС, науковців та практикуючих юристів обмінятися досвідом, познайомитися з українською моделлю арбітражу,

українським та іноземним процесуальним законодавством, а також у теплій та дружній атмосфері відзначити ювілей Суду.

– **бізнес-бранч «Міжнародний комерційний арбітраж - альтернатива державним судам?»**, на який 28 вересня 2017 року МКАС при ТПП України зібрав суддів, юристів та юрисконсультів. Більше 30 учасників мали змогу обговорити практичні питання взаємодії міжнародного арбітражу та державних судів в Україні.

Протягом року була проведена певна робота по популяризації арбітражу як ефективного способу розв'язання зовнішньоекономічних спорів та нових можливостей арбітражу у зв'язку з реформою в Україні процесуального законодавства. З цією метою арбітри та працівники МКАС при ТПП України взяли участь у тематичних конференціях у містах **Києві, Запоріжжі, Львові, Хмельницькому та Херсоні**.

Статті арбітрів та працівників МКАС при ТПП України були опубліковані у провідних профільних виданнях: «Право України», «Юридична практика», «Юридична газета», «Український юрист», а також інтернет-виданнях «Закон і Бізнес» та «ЛігаЗакон».

МКАС при ТПП України активно підтримував міжнародні зв'язки. Крім участі представників МКАС при ТПП України у **міжнародних конференціях з арбітражу**, зокрема, в **Білорусі (м. Мінськ), Киргизії (м. Бішкек), Польщі (м. Новий Томишль), Сербії (м. Белград)**, вивчався досвід Арбітражного суду при Болгарській ТПП по веденню електронної справи, розпочата співпраця з Китайською міжнародною економічною і торгівельною арбітражною комісією та підписана угода про співробітництво Міжнародним Третейським Судом при Торгово-промисловій палаті Киргизької Республіки. Станом на кінець 2017 року МКАС при ТПП України активно **співпрацює з 19 арбітражними інституціями** світу.

До 25-річчя МКАС при ТПП України у вересні 2017 року було

– видано **дві книги**: Збірник статей і доповідей «Міжнародний комерційний арбітраж: виклики сучасності» та Практика Міжнародного комерційного арбітражного суду при ТПП України з розгляду зовнішньоекономічних спорів за 2011 - 2016 роки;

– знято **документальний фільм та рекламний ролик про МКАС при ТПП України**

– МКАС при ТПП України провів рестайлінг логотипу та корпоративної айдентики, посилив медіа-зв'язки, партнерську співпрацю з профільними юридичними та бізнес асоціаціями.

У 2017 році було **розширено Рекомендаційний список** арбітрів МКАС при ТПП України, включено 6 нових арбітрів з Австрії, Німеччини, Туреччини та Китаю. Відтак, всього у Рекомендаційному списку арбітрів МКАС при ТПП України на сьогоднішній день 115 арбітрів, серед яких 55 українських арбітрів і 60 іноземних.

Протягом року арбітри та працівники МКАС при ТПП України брали активну участь у підготовці робочою групою Ради з питань судової реформи при Президентові України законопроекту про внесення змін до процесуальних кодексів України та інших законодавчих актів, що стосуються міжнародного арбітражу та третейських судів, а також у його доопрацюванні у Верховній Раді України до другого читання. Співробітники МКАС при ТПП України виступили доповідачами з питань реформи процесуального законодавства в частині, що стосується міжнародного арбітражу на V Щорічному форумі юрисконсультів (25 жовтня 2017 року) та популяризації арбітражу на II Українському форумі Шовкового шляху (16 листопада 2017 року).

У 2017 році завершено підготовку **нових редакцій Регламентів МКАС і МАК при ТПП України**, які в установленому порядку були винесені на розгляд Президії ТПП України і затверджені її Рішенням від 27 липня 2017 року № 25(6). Нові Регламенти **вводяться в дію з 1 січня 2018 року**.

Нові редакції Регламентів розроблені із урахуванням світових тенденцій в арбітражі та реформи процесуального законодавства України, а також із збереженням власного виняткового досвіду вирішення спорів, що дозволяє ефективно вирішувати зовнішньоекономічні спори, віднесені до компетенції МКАС і МАК при ТПП України. Положення Регламентів спрямовані на підвищення ефективності арбітражного розгляду, на те, щоб зробити арбітражний розгляд більш швидким, економним та комфортним для сторін.

14 грудня 2017 року відбулися **Загальні збори МКАС і МАК при ТПП України**, у яких прийняли участь 47 арбітрів з Києва, Одеси,

Хмельницького та Баку (Азербайджан). Голова МКАС і МАК при ТПП України Селівон М.Ф. проінформував про підсумки діяльності арбітражних інститутів у поточному році, окреслив напрямки подальшої роботи арбітрів та Секретаріату в контексті проведеної судової реформи, оновлення процесуального законодавства та викликів сучасності. Також арбітри обговорили практичні питання, пов'язані із набуттям чинності з 1 січня 2018 року нових Регламентів МКАС і МАК при ТПП України та проведення арбітражного процесу відповідно до вимог Регламентів. За результатами аналізу практики МКАС при ТПП України за 2007-2017 роки Тетяна Захарченко, заступник Голови МКАС при ТПП України, виступила з доповіддю на тему: «Застосування Конвенції ООН про договори міжнародної купівлі-продажу товарів 1980 року у практиці МКАС при ТПП України» та Петро Крупко, член Президії МАК при ТПП України, арбітр МКАС при ТПП України, виступив з доповіддю «Практика застосування у МКАС при ТПП України статті 625 Цивільного кодексу України при розгляді справ з повернення попередньої оплати».

Загальні збори позитивно оцінили результати діяльності арбітражних інститутів у ювілейному році та роботу з популяризації МКАС при ТПП України.

§ 1. Кількість справ, прийнятих до провадження у МКАС при ТПП України у 2017 році

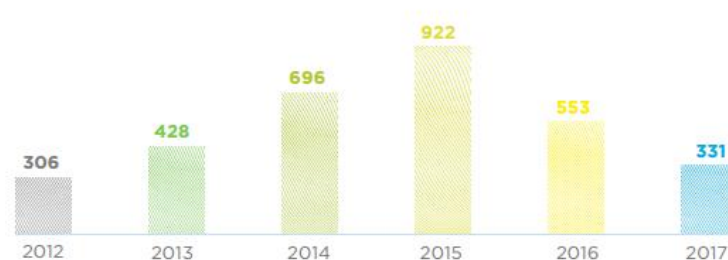
За період з 1 січня по 31 грудня 2017 року до провадження у МКАС при ТПП України було прийнято **331 справу**.

Загалом динаміка кількості справ, прийнятих до провадження у МКАС при ТПП України у період 2012-2017 рр, виглядає наступним чином:

КІЛЬКІСТЬ СПРАВ, ПРИЙНЯТИХ ДО РОЗГЛЯДУ В 2017 РОЦІ

ЗА ОСТАННІ 6 РОКІВ ІСАС ПРИЙНЯВ ДО РОЗГЛЯДУ 3236 СПРАВ

У МКАС при ТПП України спостерігається стала динаміка звернень, щорічно приймається до розгляду в середньому 300-600 справ.

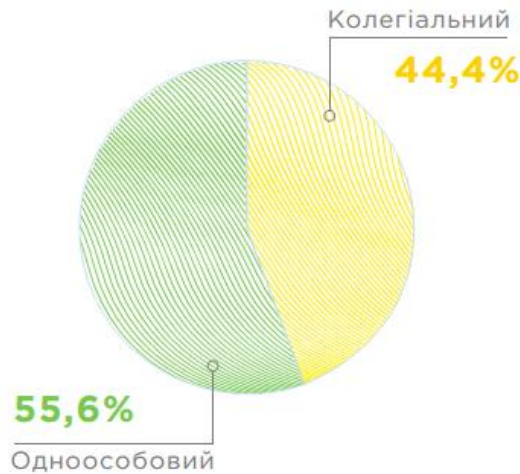
§ 2. Розгляд справ у 2017 році

У період з 1 січня по 31 грудня 2017 року МКАС при ТПП України розглянув 295 справи (по 280 справах були винесені рішення, а по 15 справах – постанови складу Арбітражного суду про припинення провадження по справі). При цьому 164 справи були розглянуті одноособовим складом Арбітражного суду, а 131 справа – колегіальним.

КІЛЬКІСНИЙ СКЛАД АРБІТРАЖНОГО СУДУ

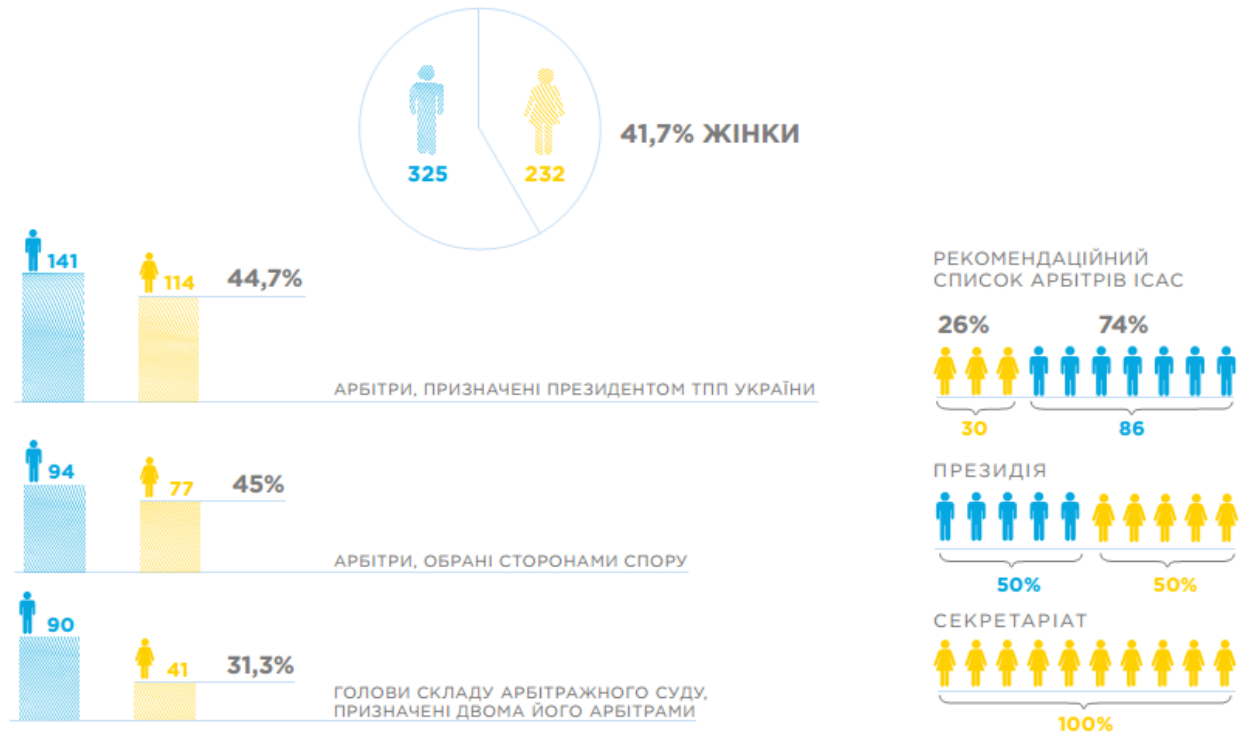
КІЛЬКІСНИЙ СКЛАД АРБІТРАЖНОГО СУДУ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ У 2017 РОЦІ

У розгляді справ у 2017 році взяли участь 557 арбітрів, з яких 325 чоловіків (58,3%) і 232 жінок (41,7%). Таким чином, статистика МКАС при ТПП України щодо гендерної рівності є однією із найкращих серед світових арбітражних інституцій.

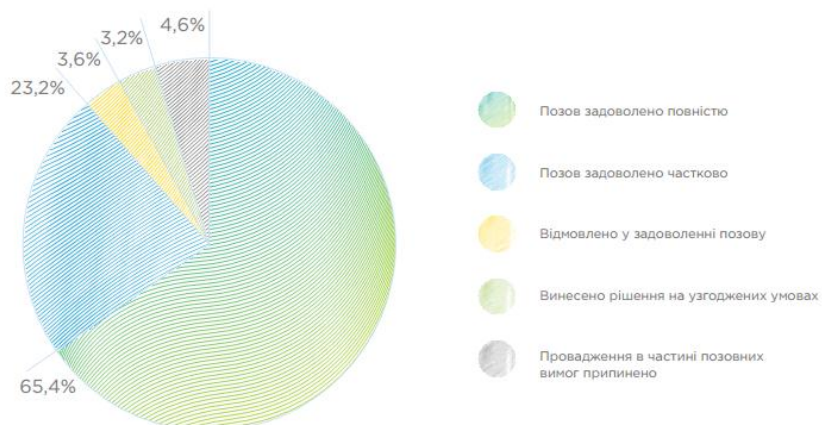
Спостерігається позитивна динаміка збільшення представництва арбітрів-жінок в арбітражі. Так, за останній рік суттєво зросла кількість жінок - голів складу Арбітражного суду, якщо у 2016 році кожна п'ята жінка очолювала склад Арбітражного суду, то у 2017 – кожна третя.

УЧАСТЬ АРБІТРІВ-ЖІНОК У РОЗГЛЯДІ СПРАВ ІСАС В 2017 РОЦІ

Із загальної кількості розглянутих справ (295), по 183 справам позов було задоволено повністю, по 65 справам – частково і по 10 справам у задоволенні позову було відмовлено. По 13 справам в частині стягнення боргу провадження по справі було припинено (у зв'язку з добровільною сплатою відповідачем заборгованості після звернення позивача до МКАС при ТПП України з позовом). По 9 справам були винесені рішення на погоджених сторонами умовах (у зв'язку із укладенням сторонами мирової угоди).

РЕЗУЛЬТАТ РОЗГЛЯДУ СПРАВ

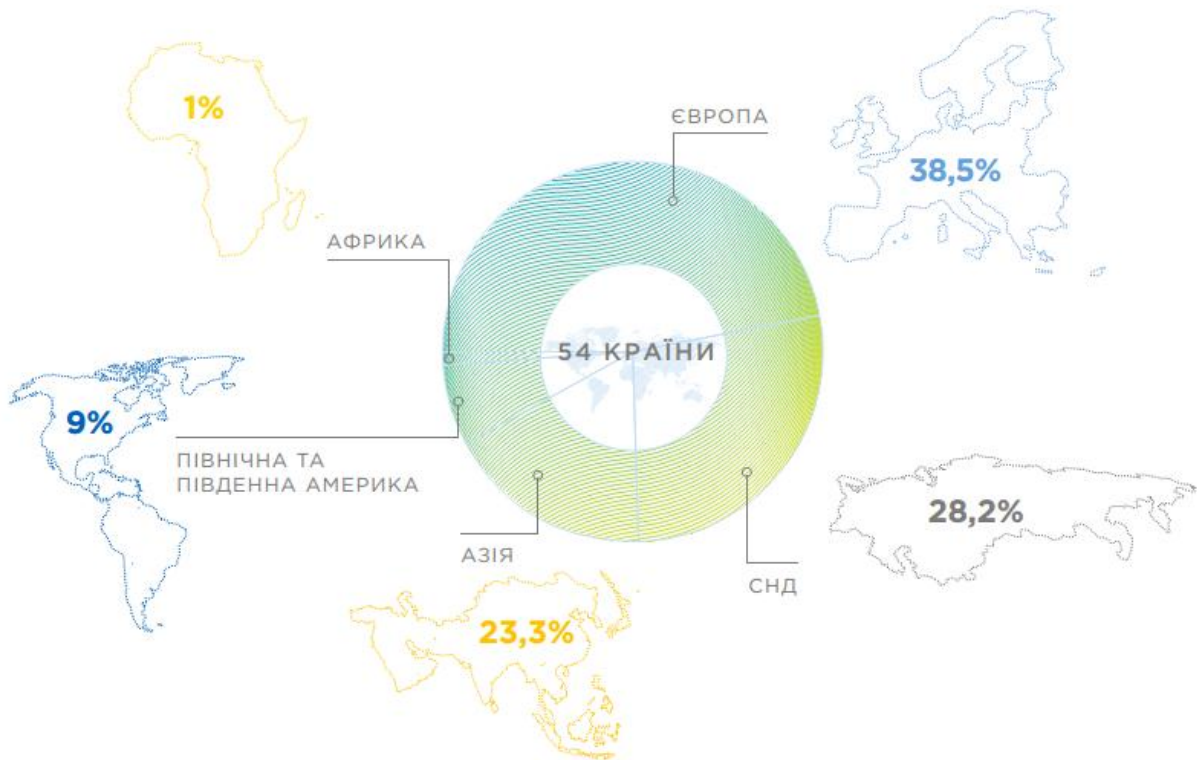
Із загальної кількості розглянутих справ (295 справ) арбітражний розгляд по 57 справах (19,3%) проводився українською мовою, по 9 справах (3,1%) – англійською мовою, по 1 справі – німецькою мовою, а по решті – російською мовою.

У більшості справах (95,9%) застосовуваним при вирішенні спору правом було матеріальне право України, по 5 справах - тільки Віденська конвенція 1980 року, по 5 справах – матеріальне право Російської Федерації, по 2 справах – матеріальне право Республіки Білорусь і по 1 справі – право Англії та Уельсу, Греції, Молдови та Румунії.

У 2017 році у розгляді справ МКАС при ТПП України неодноразово брали участь іноземні арбітри – з Білорусі, Сербії, США, Франції та Швеції.

§ 3. Географія сторін

Сторони по справах, розглянутих МКАС у період з 1 січня по 31 грудня 2017 року (295 справ), були з 54 країн, у тому числі з 43 країн далекого зарубіжжя, 10 країн СНД та України.

З далекого зарубіжжя брали участь сторони з наступних країн:

Чехія – 31 справа, Кіпр – 26 справ, Об'єднані Арабські Емірати – 17 справ, Британські Віргінські Острови та Німеччина – по 15 справ, Китай (в тому числі Гонконг – 3 справи) – 12 справ; Великобританія та Польща – по 9 справ з кожної країни, Ірландія та Швейцарія – 8 справ з кожної країни, США – 6 справ, Латвія та Туреччина – по 5 справ з кожної країни, Естонія – 4 справи, Беліз, Грузія, Іспанія, Італія, Литва – по 3 справи з кожної країни;

Болгарія, Греція, Індія, Пакистан, Панама, Румунія – по 2 справи з кожної країни; Австрія, Бельгія, Єгипет, Ізраїль, Йорданія, Лівія, Ліхтенштейн, Мальта, Нідерланди, ПАР, Сейшельські Острови, Сінгапур, Туніс, Угорщина, Фінляндія, Франція та Швеція – по 1 справі з кожної країни.

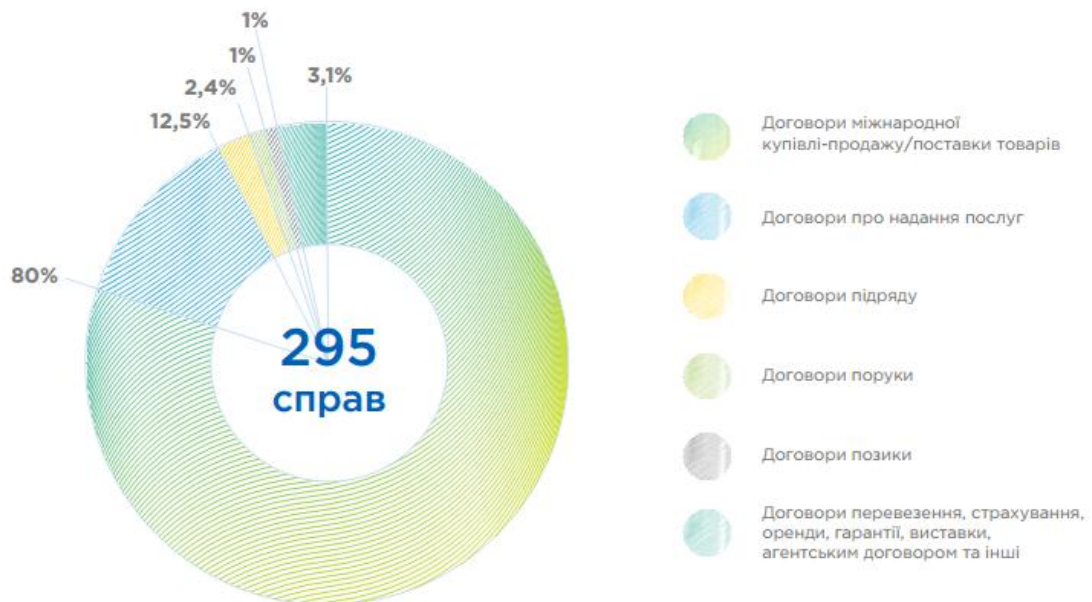
Із держав СНД брали участь сторони з:

Російської Федерації – 42 справи, Білорусі – 16 справ, Молдови – 10 справ, Казахстану та Узбекистану – по 4 справи з кожної країни, Азербайджану – 3 справи, Вірменії та Туркменістану – по 2 справи з кожної країни, Киргизії та Таджикистану – по 1 справі з кожної країни.

§ 4. Види спірних договорів

Більшість справ, розглянутих МКАС при ТПП України у 2017 році, як і у попередні роки, пов'язані із договорами поставки та міжнародної купівлі-продажу товарів та стосуються порушень контрактних зобов'язань з оплати або поставки товарів. Значна кількість спорів пов'язана із якістю поставленого товару, з наданням послуг, у тому числі банківських. Менше спорів, пов'язаних з підрядом, порукою, орендою, перевезеннями.

ВИДИ СПІРНИХ ДОГОВОРІВ

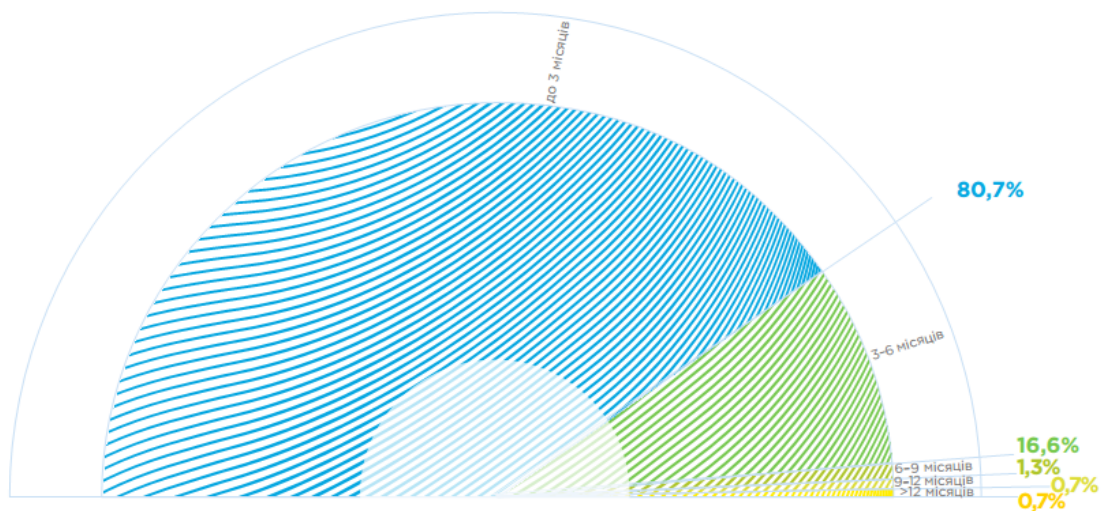

Із загальної кількості справ, розглянутих МКАС при ТПП України в період з 1 січня по 31 грудня 2017 році (295 справ), переважна більшість справ – 236 справи було пов'язано з договорами міжнародної купівлі-продажу/поставки товарів, 37 справ – з договорами про надання послуг (в тому числі 2 справи – про надання банківських послуг), 7 справ – з договорами підряду, 3 справи – з договорами поруки, 3 справи – з договорами позики, інші

9 справ були пов'язані із договорами перевезення, страхування, оренди, гарантії, виставки, агентським договором та ін.

§ 5. Строки арбітражного розгляду справ

У період з 1 січня по 31 грудня 2017 року МКАС при ТПП України розглянув 295 справ. Строки розгляду зазначених справ (з дня утворення складу Арбітражного суду і до винесення рішення/постанови по справі) склали:

Традиційно МКАС при ТПП України намагається вирішити спори сторін у максимально стислі строки – у 2017 році 97% справ були розглянуті у строк, що не перевищує півроку.

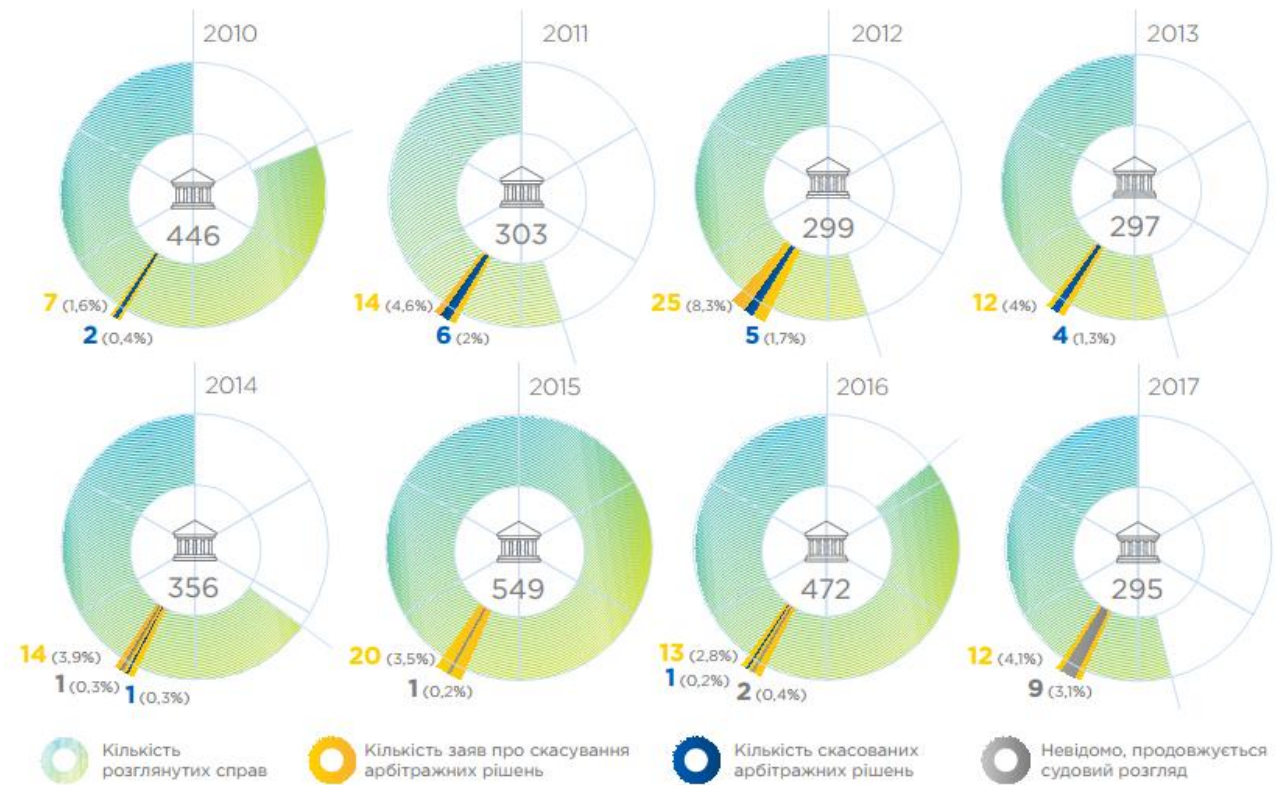
§ 6. Оспорюваність арбітражних рішень

Рішення МКАС при ТПП України успішно виконуються у понад 110 країнах світу. В середньому оспорується близько 4% рішень МКАС при ТПП України, з яких скасовуються не більше 1%. Така мала кількість оспорюваних рішень свідчить про рівень роботи суду, а також про об'єктивний і неупереджений розгляд справ, коли навіть сторона, що програла, морально задоволена арбітражним розглядом справи.

У 2017 році ухвалою ВССУ від 9 листопада 2017 року було скасовано 1 рішення МКАС при ТПП України у справі, що була розглянута у 2016 році.

Станом на початок 2018 року жодного рішення МКАС при ТПП України не скасовано. Провадження по 9 справам триває.

Загальна статистика щодо оспорюваності рішень МКАС при ТПП України виглядає наступним чином:

**Голова
МКАС при ТПП України**

М.Ф. Селівон